

Список літератури:

1. Aaker D.A. Strategic Market Management: Global Perspectives / David A. Aaker, Damien Mc. Loughlin. – New York : John Wiley and Sons, Ltd, 2010. – 368 p.
2. Ассэль Г. Маркетинг: принципы и стратегия / Г. Ассэль. – М. : ИНФРА-М., 1999. – 804 с.
3. Бернет Дж. Маркетинговые коммуникации, интегрированный подход / Дж. Бернет, С. Мориарти. – СПб. : Питер, 2001. – 864 с.
4. Вайсман А. Стратегия маркетинга: 10 шагов к успеху / А. Вайсман. – М. : Интерэксперт, 1995. – 344 с.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. – СПб. : ЛИТЕРА-ПЛЮС, 2015. – 859 с.
6. Хулей Г.С. Маркетинговая стратегия и конкурентное позиционирование / Г.С. Хулей, П. Джон. – Д. : Баланс Бизнес Букс, 2005. – 800 с.
7. Бернадская Ю.С. Основы рекламы : [учебник] / Ю.С. Бернадская, С.С. Марочкина, Л.Ф. Смотрова ; 4-е изд. – М. : Наука, 2012. – 312 с.
8. Любанова Т.П. Стратегическое планирование на предприятии : [учебное пособие] / Т.П. Любанова, Л.В. Мясоедова, Ю.А. Олейникова. – М. : ПРИОР, 2005. – 266 с.
9. Майдебура О.В. Маркетинг услуг / О.В. Майдебура. – К. : ВІРА-Р, 2012. – 571 с.
10. Эванс Дж. Маркетинг / Дж. Эванс, Б. Берман ; 3-е изд. – М. : Экономика, 1990. – 336 с.

УДК 631.11.016

Мазурок П.С., аспірант
кафедри менеджменту та публічного управління
Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мазурок П.С. Сучасні тенденції фінансово-економічного та соціального розвитку сільськогосподарських підприємств. У статті розкрито значення аграрного сектора в економіці України. Проаналізовано динаміку основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств України протягом останніх п'яти років. Досліджено особливості соціального розвитку сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано фінансову ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств. Визначено мету соціального розвитку на сільськогосподарських підприємствах та основні напрями соціальних витрат сільськогосподарських підприємств. Установлено причини невисокої ефективності роботи сільськогосподарських підприємств та стримування їх соціального розвитку.

Ключові слова: сільське господарство, аграрне виробництво, фінансова стабільність, фінансова стійкість, тип фінансової стійкості, соціальний розвиток, соціальні витрати.

Мазурок П.С. Современные тенденции финансово-экономического и социального развития сельскохозяйственных предприятий. В статье раскрыто значение аграрного сектора в экономике Украины. Проанализирована динамика основных показателей деятельности сельскохозяйственных предприятий Украины в течение последних пяти лет. Исследованы особенности социального развития сельскохозяйственных предприятий. Проанализирована финансовая эффективность деятельности сельскохозяйственных предприятий. Определены цели социального развития на сельскохозяйственных предприятиях и основные направления социальных расходов сельскохозяйственных предприятий. Выделены причины незначительной эффективности работы сельскохозяйственных предприятий и сдерживания их социального развития.

Ключевые слова: сельское хозяйство, аграрное производство, финансовая стабильность, финансовая устойчивость, тип финансовой устойчивости, социальное развитие, социальные расходы.

Mazurok P.S. Current trends in financial and economic and social development of agricultural enterprises. The article reveals the importance of the agrarian sector in the economy of Ukraine. The dynamics of the main indicators of agricultural enterprises activity of Ukraine during the last five years has been analyzed. The features of social development of agricultural enterprises are investigated. The financial efficiency of activity of agricultural enterprises is analyzed. Determined the purpose of social development in agricultural enterprises and the main directions of social expenditures of agricultural enterprises. The reasons of low efficiency of agricultural enterprises and their social development are determined. In the process of scientific research, a number of methods were used, among which the key ones are: generalization and comparison, graphical method of economic analysis and abstract-logical method.

Keywords: agriculture, agricultural production, financial stability, financial stability, type of financial stability, social development, social costs.

Постановка проблеми. Галузь сільського господарства в Україні функціонує в нестабільних умовах. Держава завдяки використанню широкого інструментарію та методів здійснює заходи щодо фінансування роботи сільськогосподарських підприємств для забезпечення продуктивної діяльності цієї галузі, продовольчої безпеки держави та виробництва конкурентоздатної продукції. Галузь сільського господарства нині має доволі низький рівень рентабельності, не беручи до уваги те, що інвестиції в аграрну сферу зростають із року в рік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність сільськогосподарських підприємств досліджували такі науковці, як А.Л. Бержанір, В.П. Гмиря, О.П. Гоголя, Н.М. Кошарська, І.В. Ксьонжик, І.П. Кудінова, Є.О. Таранов, Ю.Ю. Чебан та ін.

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження сучасних тенденцій фінансово-економічного та соціального розвитку сільськогосподарських підприємств. У процесі написання цієї статті були поставлені такі завдання: дослідити стан фінансово-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств; проаналізувати соціальний розвиток та напрями соціальних витрат сільськогосподарських підприємств. У процесі наукового дослідження було використано низку методів, серед яких ключовими є: узагальнення і порівняння, графічний метод економічного аналізу та абстрактно-логічний метод.

Виклад основних результатів. Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України, тут виробляється 11–15% валової продукції, 12–16% доданої вартості, однак на галузі сектору припадає лише 3,7–5,0% усіх інвестицій в економіку країни. Аграрний сектор України разом з усіма складниками АПК виробляє близько 30% ВВП, забезпечує зайнятість майже третьої частини економічно активного населення, виробляє 95% продукції масового споживання, утримує сільські населені пункти з 15 млн. мешканців [1, с. 194].

Вітчизняний АПК характеризується недостатньою ефективністю функціонування, зважаючи на наявні сприятливі природно-кліматичні умови, потужний ресурсно-виробничий потенціал і сформовані традиції господарювання сільського населення. Ситуація ускладнюється в умовах підвищеної макроекономічної нестабільності, що загострює трансформаційні процеси та структурні перетворення в аграрній сфері, отже, посилюються умови невизначеності функціонування АПК [2, с. 193].

Для аналізу тенденцій розвитку скористаємося аналізом діяльності певних сільськогосподарських підприємств: ПрАТ «ПК «Поділля», ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ПАТ «Агрокомбінат «Калита», ПАТ «Сільськогосподарське підприємство «Шубківське», ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України», ПАТ «Житомирський маслозавод», ПАТ «UkrLandFarming», ПАТ «Агропромислова акціонерна корпорація «Оранта», ПАТ «Чер-

няхівська агрофірма «Нива» та ПАТ «Агрофірма «Міг». Тенденції до зменшення активів спостерігалися в таких сільськогосподарських підприємствах: ПАТ «Агропромислова акціонерна корпорація «Оранта», ПАТ «Черняхівська агрофірма «Нива», ПАТ «Агрофірма «Міг». Така негативна тенденція свідчить про погіршення становища підприємств на аграрному ринку і зниження ефективності їхньої діяльності.

Крім того, протягом 2012–2016 рр. спостерігається зменшення власного капіталу, зростання довгострокових та поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств України, що свідчить про неефективну діяльність таких підприємств. Це може негативно позначитися на подальшому їх розвитку, оскільки в майбутньому ці підприємства зможуть здійснювати свою діяльність за рахунок позикових коштів, а це, своєю чергою, негативно позначиться на їх ліквідності.

Аграрні виробники нині практично не мають можливості накопичити власні обігові кошти для ефективного розвитку стратегічно важливої для країни галузі – аграрного виробництва. Причинами цього є знецінення національної валюти, висока вартість кредитних ресурсів та інші економічні проблеми, які лягають на плечі галузі [3, с. 103].

Показник фінансової стабільності свідчить про забезпеченість заборгованості власними засобами. Протягом останніх років усі вищезазначені підприємства, крім ПАТ «Сільськогосподарське підприємство «Шубківське» та ПАТ «Житомирський маслозавод», були фінансово нестійкими. У 2012 р. на кожен гривню зобов'язань ПАТ «Сільськогосподарське підприємство «Шубківське» припадає 8,48 грн. власних фінансових коштів, тобто дане підприємство було фінансово стійким. На кінець періоду значення показника становило 4,32. Щодо ПАТ «Житомирський маслозавод», то в 2012 р. на кожен гривню зобов'язань припадає 2,58 грн. власних фінансових коштів, тобто підприємство було фінансово стійким. На кінець періоду значення показника становило 3,18 (рис. 1).

Коефіцієнт фінансової стійкості враховує не тільки власний капітал, але й довгострокові зобов'язання і характеризує рівень фінансової стабільності в перспективі більше одного року. У таких сільськогосподарських підприємств, як ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ПАТ «Агрокомбінат «Калита», ПАТ «UkrLandFarming», ПАТ «Агропромислова акціонерна корпорація «Оранта», ПАТ «Черняхівська агрофірма «Нива» та ПАТ «Агрофірма «Міг», протягом 2016 р. значення коефіцієнта фінансової стійкості нижче нормативного, що свідчить про недостатнє фінансування їх активів за рахунок постійних або довгострокових джерел.

Протягом 2012–2016 рр. спостерігається негативна тенденція з показниками оборотності активів,

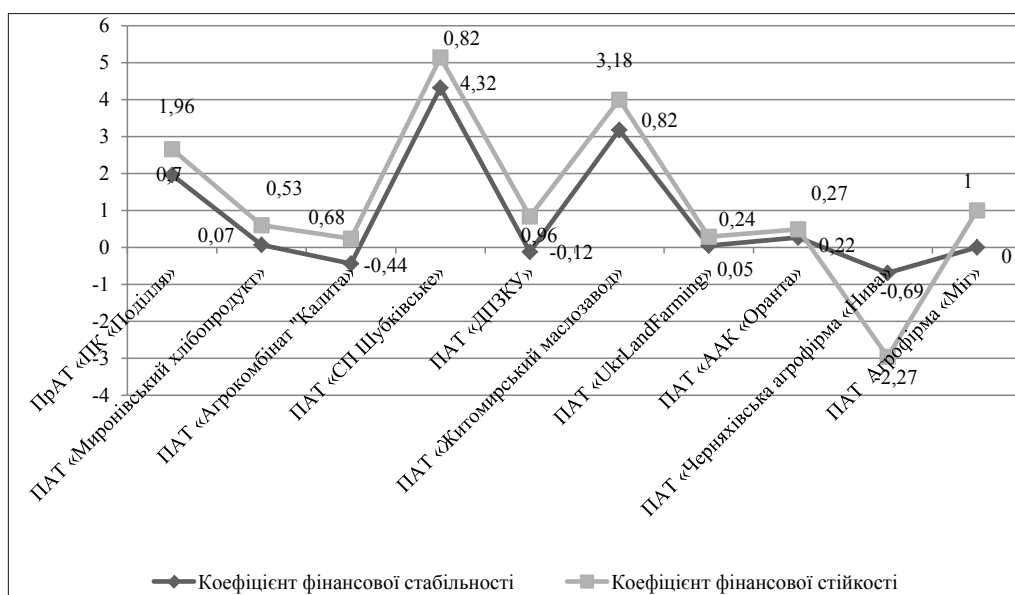

Рис. 1. Коефіцієнти фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) та фінансової стійкості у сільськогосподарських підприємств в Україні в 2016 р.

запасів та дебіторської заборгованості у сільськогосподарських підприємствах в Україні, тому можна зробити висновок, що у більшості сільськогосподарських підприємств наявна проблема управління активами, запасами та дебіторською заборгованістю.

Фінансово-економічний розвиток сільськогосподарських підприємств безпосередньо впливає і на соціальний розвиток. Основну мету соціального розвитку на аграрному підприємстві можна представити у двох категоріях:

1. Підвищення економічної ефективності аграрного виробництва.

2. Створення необхідних умов для оптимального поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів для розвитку особистості працівника, формування і впровадження здорового способу життя [4, с. 123].

Соціальна політика на підприємствах здійснюється за такими напрямками забезпечення соціальних гарантій у галузі трудових відносин і оплати праці: виконання зобов'язань перед працівниками згідно з трудовим законодавством України (нормування робочого часу, надання відпусток, забезпечення безпеки роботи); виплата компенсацій за роботу у вихідні дні та понаднормову роботу; надання грошових і рівноцінних їм послуг співробітникам, які вийшли на пенсію; відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням або іншим пошкодженням здоров'я, пов'язаним із виконанням ними трудових обов'язків; оплата путівок працівникам і членам їх сімей на лікування, відпочинок, екскурсії; матеріальна допомога, надана працівникам за сімейними обставинами, на медикаменти, поховання тощо; надання спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту; утримання на балансі підприємства і

надання в користування працівникам об'єктів соціально-культурної сфери [5].

Позиціонування компанії як соціально відповідальної – це унікальна можливість, яка дає їй змогу реалізувати свої основні потреби у виживанні, безпеці і фінансовій стійкості, поліпшенні її репутації та іміджу, становленні корпоративної ідентичності, розвитку корпоративних брендів, у тому числі й завдяки підтримці соціальних проектів регіональних територій, де вона здійснює свою діяльність [6, с. 25].

Найбільше витрат на соціальний розвиток припадає на витрати на формування та розвиток трудового потенціалу підприємства. Так, на даний напрям у 2016 р. ПАТ «Житомирський маслозавод» виділило 4,2 тис. грн., ПАТ «Миронівський хлібопродукт» – 3,2 тис. грн. та ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» – 3,1 тис. грн. Найменше коштів сільськогосподарські підприємства виділяють на формування соціально-психологічного клімату в колективі (табл. 1).

Із даних табл. 1 бачимо, що найбільші річні витрати на соціальний розвиток припадають на ПАТ «Житомирський маслозавод» (16,7 тис. грн.), ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» (13,4 тис. грн.), ПАТ «Миронівський хлібопродукт» (12,8 тис. грн.).

Відрахування на соціальні заходи у більшості сільськогосподарських підприємств в Україні протягом останніх п'яти років зменшуються, що пов'язано зі зменшенням кількості персоналу. Так, у ПАТ «Миронівський хлібопродукт» даний показник зменшився на 63 330 тис. грн., або на 16,2%, у ПАТ «Агрокомбінат «Калита» – на 5 735 тис. грн., або на 83,7%, у ПАТ «Сільськогосподарське підприємство «Шубківське» – на 19 тис. грн., або на 29,2%,

**Індикатори річних витрат на соціальний розвиток
сільськогосподарських підприємств в Україні в 2016 р., тис. грн.**

№ п/п	Показник	ПРАТ «ПК «Поділля»	ПАТ «Миронівський хлібопродукт»	ПАТ «Агрокомбінат «Калита»	ПАТ «Сільськогосподарське підприємство «Шубківське»	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	ПАТ «Житомирський маслозавод»	ПАТ «UkrLandFarming»	ПАТ «Агропромислова акціонерна корпорація «Оранта»	ПАТ «Черняхівська агрофірма «Нива»	ПАТ «Агрофірма «Міг»
1.	ВТП	2,9	3,2	2,1	0,3	3,1	4,2	2,9	0,5	0,6	0,5
2.	ВСІ	1,3	1,5	1,1	0,2	1,6	2,0	1,4	0,3	0,2	0,2
3.	ВУП	2,0	2,5	1,5	0,3	2,1	2,8	1,8	0,2	0,3	0,2
4.	ВМ	1,8	2,0	1,6	0,3	2,0	2,2	1,7	0,3	0,2	0,3
5.	ВСЗ	1,5	1,8	1,5	0,3	1,9	2,0	1,5	0,3	0,3	0,2
6.	ВК	0,8	0,7	1,0	0,2	1,2	1,6	1,2	0,2	0,2	0,3
7.	ВВ	1,0	1,1	1,5	0,5	1,5	1,9	1,1	0,6	0,5	0,5
8.	ВСР	11,3	12,8	10,3	2,1	13,4	16,7	11,6	2,4	2,3	2,2

у ПАТ «Житомирський маслозавод» – на 1 793 тис. грн., або на 8%, а також у ПАТ «UkrLandFarming» – на 14 308 тис. грн., або на 88,8%.

Загалом на сільськогосподарських підприємствах України найпоширенішим напрямом соціальних витрат є соціальні виплати працівникам, витрати на соціальне страхування, зокрема відрахування на соціальні заходи та вдосконалення умов і охорони праці. На другому місці знаходяться витрати на фінансування соціальних проектів. Третє місце посідають витрати на організацію харчування на підприємстві. Найменш поширеними є витрати на оплату дитячого садка для дітей працівників підприємства, витрати на навчання працівників та їхніх дітей, витрати на утримання об'єктів соціальної інфраструктури підприємства та інші напрями здійснення соціальних витрат. Обов'язково здійснюються відрахування з заробітної плати працівників у випадках, передбачених законодавством (податок на доходи фізичних осіб, утримання єдиного соціального внеску, а також утримання за рішенням суду на користь юридичних та фізичних осіб), та утримання, які здійснюються за ініціативою підприємства (для погашення витраченого і своєчасно не повернутого авансу, виданого на службове відрядження або на господарські потреби; для відшкодування шкоди, завданої з вини працівника підприємству, тощо) [7].

Для визначення нами типу соціально-економічної стійкості підприємств пропонуємо скористатися інтегральним індикатором, що складатиметься з таких часткових показників: надлишок, нестача загальної величини основних джерел коштів для формування запасів; надлишок, нестача власних оборотних коштів; надлишок, нестача власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів для формування запасів; річні витрати на соціаль-

ний розвиток та продуктивність праці, що визначатимемо шляхом пошуку між ними простої середньої за формулою (1):

$$K = \frac{X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n}{n}, \quad (1)$$

де X_1, X_2, X_n – значення певного показника соціально-економічної стійкості, розрахованих за формулами (2) та (3); n – кількість показників соціально-економічної стійкості.

Для нормування індикаторів скористаємось формулою (2) (для показників, значення яких зростає) та формулою (3) (для показників, значення яких зменшується).

$$X = \frac{x}{x_{max}}, \quad (2)$$

$$X = \frac{x_{max} - x}{x_{max}}, \quad (3)$$

Результати розрахунку інтегрального показника рівня соціально-економічної стійкості сільськогосподарських підприємств занесемо в табл. 2.

Одержане значення інтегрального показника 0 і нижче свідчить про низький рівень соціально-економічної стійкості; від 0 до 0,10 – задовільний рівень; від 0,10 до 0,20 – високий рівень соціально-економічної стійкості. Відповідно до отриманих даних у табл. 2, можна зробити висновок, що в 2016 р. більшість сільськогосподарських підприємств (ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ПАТ «Агрокомбінат «Калита», ПАТ «Сільськогосподарське підприємство «Шубківське», ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України», ПАТ «Агропромислова акціонерна корпорація «Оранта», ПАТ «Черняхівська агрофірма «Нива», ПАТ «Агрофірма «Міг») мали доволі низький рівень соціально-економічної стійкості через брак власних та позикових коштів для подальшого як економічного, так і

Рівень соціально-економічної стійкості сільськогосподарських підприємств в Україні в 2016 р.

Показник	ПрАТ «ПК «Поділля»	ПАТ «Миронівський хлібопродукт»	ПАТ «Агрокомбінат «Калига»	ПАТ «Сільськогоспо- дарське підприємство «Щубківське»	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	ПАТ «Житомирський маслозавод»	ПАТ «UkrLandFarming»	ПАТ «Агропромислова акціонерна корпорація «Оранга»	ПАТ «Черняхівська агрофірма «Нива»	ПАТ «Агрофірма «Міг»
Надлишок, нестача загальної величини основних джерел коштів для формування запасів	0,12	0,68	0,002	0,00	1	0,01	0,67	0,00	0,00	0,00
Надлишок, нестача власних оборотних коштів	0,00	-37,01	-1,65	-1,00	-25,34	-1,03	-1,78	-1,00	-1,00	-1,00
Надлишок, нестача власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів для формування запасів	0,07	-0,71	-0,005	0,00	1,00	0,001	0,10	0,00	0,00	0,00
Річні витрати на соціальний розвиток	0,68	0,77	0,62	0,13	0,80	1	0,69	0,14	0,14	0,13
Продуктивність праці	0,06	0,07	0,01	0,003	0,11	0,08	1,00	0,00	0,00	0,00
Інтегральний показник соціально-економічної стійкості	0,17	-7,24	-0,20	-0,17	-4,49	0,01	0,14	-0,17	-0,17	-0,17

соціального розвитку. Це створює ризики соціально-економічної стійкості, оскільки за обмеження короткострокових позикових джерел фінансування такі підприємства не зможуть створювати резерви сировини, товарів і матеріалів для безперебійної роботи, а також створити сприятливий соціальний клімат для працівників.

ПАТ «Житомирський маслозавод» має достатньо постійних і довгострокових джерел фінансування соціально-економічного розвитку, тому спостерігаємо задовільний рівень стійкості. Підприємства ПрАТ «ПК «Поділля» та ПАТ «UkrLandFarming» можуть формувати соціально-економічний розвиток за рахунок власних оборотних коштів, тобто вони є повністю незалежними та абсолютно стійкими.

До основних причин низької ефективності діяльності вітчизняних підприємств аграрної галузі можна віднести:

- низьку економічну доступність високопродуктивних машин, засобів хімізації, врожайних сортів рослин, високопродуктивних порід худоби, ефективних технологій виробництва;
- високу ресурсозатратність сільськогосподарського виробництва;
- незавершеність запровадження системи ринкових механізмів функціонування державної земельної політики;
- непрозорість і нестабільність державної політики в аграрній сфері;

– недостатній рівень фінансової підтримки сільськогосподарського виробництва та соціальної сфери села тощо [8, с. 194].

Своєю чергою, найвагомими причинами, що стримують розвиток соціальної відповідальності аграрного бізнесу в Україні, є законодавча неврегульованість та відсутність законодавчого заохочення. Крім того, реалізація соціальних програм супроводжується значними фінансовими витратами, розмір яких зазвичай не під силу дрібним товаровиробникам сільськогосподарської продукції, що найчастіше стає причиною відмови від соціально спрямованої діяльності [9, с. 105].

Таким чином, у сільськогосподарських підприємствах України менеджери всіх ієрархічних рівнів повинні намагатися мінімізувати вплив негативних факторів на загальну ефективність роботи підприємств за допомогою створення продуктивної системи управління підприємством.

Висновки. Отже, на даному етапі розвитку в роботі сільськогосподарських підприємств є доволі багато фінансово-економічних проблем. Так, є проблема в недостатньому фінансуванні активів підприємств за рахунок постійних або довгострокових джерел; зменшенні реінвестованого прибутку та вкладення додаткових коштів інвесторів в роботу підприємств; неефективному управлінні активами, запасами та дебіторською заборгованістю. Через це більшість сільськогосподарських підприємств мали доволі низький рівень соціально-економічної стійкості.

Щодо соціального розвитку у сільськогосподарських підприємств, то відрахування на соціальні заходи у більшості підприємств протягом останніх п'яти років зменшуються, що пов'язано із зменшенням кількості персоналу. Найпоширенішими напря-

мами соціальних витрат є витрати на формування та розвиток трудового потенціалу, дотримання умов праці та організації її охорони, матеріальні винагороди та пільги персоналу та витрати на соціальний захист персоналу.

Список літератури:

1. Кошарська Н.М. Проблеми фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств та шляхи їх вирішення / Н.М. Кошарська // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – Вип. 1(45). – С. 192–196.
2. Таранов Є.О. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва / Є.О. Таранов // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 грудня 2016 р.) : у 2-х ч. Ч. 1. – Х. : ХНАУ, 2016. – С. 192–195.
3. Гмиря В.П. Державна підтримка фінансування аграрного виробництва України / В.П. Гмиря // Фінансовий простір. – 2016. – № 3(23). – С. 101–106.
4. Ксьонжик І.В. Соціальний розвиток аграрних підприємств: теоретичні та практичні аспекти / І.В. Ксьонжик // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2013. – № 4. – С. 121–129.
5. Міцкевич Н.В. Управління соціальним розвитком трудових колективів промислових підприємств на сучасному етапі / Н.В. Міцкевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpracj/economy/2011/161-149-7.pdf>.
6. Бержанір А.Л. Діяльність соціально відповідального бізнесу з розвитку сільських територій / А.Л. Бержанір // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 грудня 2016 р.) : у 2-х ч. Ч. 1. – Х. : ХНАУ, 2016. – С. 24–28.
7. Чебан Ю.Ю. Соціальні витрати аграрних підприємств: особливості формування, обліку, відображення у фінансовій звітності / Ю.Ю. Чебан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4009>.
8. Таранов Є.О. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва / Є.О. Таранов // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 грудня 2016 р.) : у 2-х ч. Ч. 1. – Х. : ХНАУ, 2016. – С. 192–195.
9. Гоголя О.П. Теоретичні аспекти соціальної відповідальності аграрного бізнесу / О.П. Гоголя, І.П. Кудінова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». – 2013. – Вип. 181(2). – С. 101–105.

УДК 338.487

Миколайчук К.М., аспірант

Херсонський національний технічний університет

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО СТАТУСУ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГУ ТЕРИТОРІЙ

Миколайчук К.М. Підвищення конкурентного статусу туристичних підприємств на основі маркетингу територій. Розкрито сутність понять «конкурентний статус підприємств» та «маркетинг територій». Охарактеризовано чинники впливу на конкурентний статус туристичних підприємств. Визначено роль маркетингу територій у підвищенні конкурентного статусу туристичних підприємств регіону. Обґрунтовано необхідність формування позитивного іміджу туристичного бізнесу регіону.

Ключові слова: конкурентний статус, туристичні підприємства, регіон, маркетинг територій, імідж.

Миколайчук К.М. Повышение конкурентного статуса туристических предприятий на основе маркетинга территорий. Раскрыта сущность понятий «конкурентный статус предприятий» и «маркетинг территорий». Охарактеризованы факторы влияния на конкурентный статус туристических предприятий. Определена роль маркетинга территорий в повышении конкурентного статуса туристических предприятий региона. Обоснована необходимость формирования позитивного имиджа туристического бизнеса региона.

Ключевые слова: конкурентный статус, туристические предприятия, регион, маркетинг территорий, имидж.

Mykolaychuk K.M. Increasing the competitive status of tourist enterprises on the basis of marketing of territories. The essence of concepts "competitive status of enterprises" and "marketing of territories" is revealed. Factors of influencing on the competitive status of tourist enterprises are characterized. The role of marketing of territories in increasing the competitive status of tourist enterprises of the region is determined. The necessity of forming a positive image of tourist business of the region is substantiated.

Keywords: competitive status, tourist enterprises, region, territory marketing, image.